

## VERTAISSOVITTELU – sovittelumenetelmä kouluille

**Opetusministeriön kouluhyvinvointityöryhmä** luovutti muistionsa syksyllä 2005. Muistion toimenpide-ehdotuksissa tuotiin vertaissovittelutoiminta yhtenä hyvänä työmenetelmänä oppilaiden välisiä ristiriitoja ratkottaessa ja työrauhaa parannettaessa. Vertaissovittelun osalta tavoitteena on toiminnan laajentumisen vahvistaminen. Muistio löytyy mm. osoitteesta [www.minedu.fi/julkaisut](http://www.minedu.fi/julkaisut).

**Opetusministeriö** myönsi vuoden 2006 alusta lukien hankerahoituksen Suomen sovittelufoorumille vertaissovittelutoiminnan kehittämiseen ja laajentamiseen. Opetusministeriön tukeman vertaissovittelu- eli versohankkeen myötä vertaissovittelukoulutusta tarjotaan ja toimintaa ohjataan nyt **Suomen sovittelufoorumin** puitteissa. Syksyllä 2005 järjestetyssä vertaissovitteluseminaarissa opettajat toivoivat mm. koulusovittelulle omia [www-sivuja](http://www.ssf-ffm.com). Toivetta on jo ryhdytty toteuttamaan. Suomen sovittelufoorumin kotisivut löytyvät osoitteesta: [www.ssf-ffm.com](http://www.ssf-ffm.com).



**Suomen sovittelufoorumi ry** on vuonna 2003 perustettu eri alojen sovittelutyötä edustava yhteisö. Sovittelun eri osa-alueita ovat: rikossovittelu, perheasiain-sovittelu, läheisneuvonpito lastensuojelutilanteissa, koulusovittelu, monikulttuurinen sovittelu, kaupallisten riitojen sovittelu, työpaikkasovittelu, rauhansovittelu sekä tuomioistuinsovittelu ja asianajajaliiton sovintomenettely. Vertaissovittelu on koulusovittelun menetelmä.

**Vertaissovittelu** on ratkaisukeskeisyyteen pohjautuva menetelmä, joka tuo vaihtoehdoisen ja vapaaehtoisen tavan ratkaista oppilaiden välisiä ristiriitoja koulun arkipäivässä. Menetelmän tarkoituksena on oppilaiden vuorovaikutustaitoja edistämällä vähentää koulujen toimintahäiriöitä. Vertaissovittelulla puututaan mieltä pahoittavaan toimintaan mahdollisimman varhain.

Vertaissovittelu on menetelmänä yksinkertainen selkeä kaava, jonka mukaisesti osapuolia hieman vanhemmat sovittelijoiksi koulutetut oppilaat auttavat osapuolina olevia oppilaita löytämään itse ratkaisun ristiriitaansa. Sovittelun aikana osapuolet saavat kertoa oman näkemyksensä tapahtuneesta, kuvata tuntemuksiaan ja pohtia eri ratkaisuvaihtoehtoja. Kaavaa noudattamalla sovittelijaoppilaat ja ristiriidan osapuolet etenevät lopulta sopimukseen, jonka toteutumista seurataan.

Vertaissovittelulla on **aina koulussa aikuisten tuki** ja vertaissovittelijaoppilasryhmää ohjaa koulun henkilökunnasta muodostuva ryhmä. Myös vanhemmille tiedotetaan toiminnan alkamisesta koulussa. Toiminnan ohjaajat luovat yhdessä oppilaiden kanssa strategian, jonka mukaisesti sovittelijat toimivat jos sovittelussa nousee esiin vakavampaa ja pidempiaikaista koulukiusaamista.

**Vertaissovittelu tuo koululle myönteisen puuttumisen menetelmän perinteisten puuttumisen keinojen rinnalle.** Paitsi oppilaat myös opettajat voivat hyödyntää sovitteluvaatimista työtöitä ristiriitoja ratkaistessaan. Varhainen puuttuminen on tärkeä osa vertaissovittelutoimintaa. Vertaissovittelu käynnistyy koko koulun henkilökunnan ja valitun oppilasryhmän koulutuksella. Toimintaan liittyvien kyselyjen mukaan **95% vertaissovittelussa syntyneistä sopimuksista on pitänyt.** Sopimuksella sovitaan ennen kaikkea siitä ettei mieltä pahoittanut toiminta osapuolten välillä enää toistu.

### Vertaissovittelumenetelmällä on sovittelu:

- nimittelijä, haukkumista, huutamista, ulkonäköön tai olemukseen liittyvää mieltä pahoittavaa kommentointia, tunnilla esim. toisen vastausten mitätöivää kommentointia, jatkuvaa ikävää vihjailua, selän takana puhumisia tai perättömien juurujen levittämistä
- tönimisiä, läpsimisiä, kiinnipitämisiä, tappeluita ja ns. leikitappeluita, jotka kiihtyvät liiaksi
- etuilua ja tuuppimista ruokajonoissa tai ulos- tai sisäänkäynnin yhteydessä
- uhkailua, alistamista tai pakottamista esim. ”isomman tai vahvemman oikeudella”
- toisen omaisuuden luvaton lainaamista, tarvelemistä tai piilottamista

**Koulutus käynnistää** vertaissovittelutoiminnan koululla. Suomen sovittelufoorumin peruskoulutukseen sisältyy koulun henkilökunnan koulutusosio ja valitun oppilasryhmän koulutus vertaissovittelijoiksi. Jatkokoulutuksessa koulutetaan yhdessä sovittelijoiden kanssa uusia vertaissovittelijoita koululle ja konsultaatio taas tuo uusinta tietoa, innostaa ja aktivoi vertaissovittelutoimintaa koululla. Seuraavalla sivulla kuvaukset koulutuskokonaisuuksista hintoineen. Opetusministeriön hankerahoituksen turvin olemme voineet laskea koulutusten hintoja ja tarjota koulutusta tasapuolisesti kaikille Suomen kouluille sijainnista riippumatta. Myös alueelliset yhteisöt kuten vanhempainyhdistykset, seurakunnat, nuorisotoimet ja alueen yritykset ovat olleet mukana mahdollistamassa paikallisesti koulutusten järjestämistä.

## VERTAISSOVITTELUTOIMINNAN KOULUTUKSET

### Toiminnan käynnistävät koulutukset:

#### 1. Koulun henkilökunnan koulutus

- kesto 4 tuntia, alkaen viimeistään klo 13
- kaksi SSF:n kouluttajaa
- usein puolikas vesopäivä
- suunnattu koulun koko henkilökunnalle
- koulun tiloissa
- teemana oppilaiden välisten häiriötilanteiden kartoitus ja vertaissovittelumenetelmän käyttö yhtenä puuttumisen keinona
- lähtöhinta 400€

#### 2. Valitun oppilasryhmän ja ohjaajien koulutus

- kesto noin 6 tuntia, esim. klo 9-15
- kaksi SSF:n kouluttajaa
- suunnattu opettajien valitsemalle oppilasryhmälle (max. 20 oppil.) ja henkilökunnasta muodostetulle ohjaajaryhmälle (3-8 aikuista)
- koulun ulkopuolella koulun varaamassa tilassa
- nuorisotila tai srk:n tila tms.
- koulu järjestää esim. eväruokailun
- koulu huolehtii oppilaiden matkoista
- teemana sovittelijan roolin omaksuminen ja vertaissovittelu-toiminnan käytännöt koululla
- lähtöhinta 400€

### Jatkokoulutukset:

#### Uusien vertaissovittelijaoppilaiden koulutus

- kesto noin 5 tuntia, esim. klo 9-14
- yksi SSF:n kouluttaja
- suunnattu koulun vertaissovitteluoppilaille ja valitulle uusien sovittelijoiden ryhmälle
- osa ohjaajista paikalla
- koululla tai koulun ulkopuolella
- koulu järjestää ruokailun
- teemana uusien sovittelijoiden koulutus, kertaus ja tietojen päivittäminen
- kuuluu peruspaketin hintaan (Huom! "vanhoillekin versokouluille" ilmainen)

#### Konsultaatio

- kesto 2 tuntia
- yksi SSF:n kouluttaja
- suunnattu koulun vertaissovittelijaoppilaille, ohjaajille ja opettajille
- koululla
- teemana vertaissovittelu-toiminnan tilanteen ja uusien tietojen päivitys
- ilmainen

Versohanke vastaa kouluttajien matka- ja majoituskuluista sekä koulutusmateriaaleista. Koulu järjestää koulutustilat sekä mahdollisen tarjoilun koulutuspaikalla. Versohanke elää jatkuvasti, joten ilmoitetut hinnat ovat lähtöhintoja – tarjouksia ja tukea kannattaa kysyä aina erikseen

**Huomioimme mielellämme pienten koulujen toiveen tilata yhteisiä koulutuksia. Tällöin räätälöimme yllä olevista koulutuskokonaisuuksista sopivia niin että koulutuskokonaisuudet toteutuvat kuitenkin kuvausten osoittamissa osallistujamäärien rajoissa. Suunnittelemme aina yhteistyössä koulutuksesta kiinnostuneen tahon kanssa mahdollisimman tarkoituksen mukaisen kokonaisuuden.**

**Yhteistyöterveisin**

**hankkeen koordinaattori Maija Gellin p. 040 707 9076 ja  
vastaava kouluttaja Katri Lindström p. 044 589 3254**